

Права дитини в Україні

У дитини, як у будь-якого громадянина України, існують свої права. Але далеко не завжди їх дотримуються. Малюкам захистити свої права найважче, адже вони не знають про існуючі закони і про те, які вони мають права. Шкільна освіта пропонує ці відомості дітям тільки в старших класах, а що робити самим маленьким і незахищеним?

1. Офіційні документи

Першим документом, який офіційно закріпив права дитини, була Загальна Женевська декларація, прийнята в 1924 році Лігою Націй.

Загальна Женевська декларація закріпила за дітьми наступні права:

- Забезпечення нормального розвитку фізично і духовно.
- У важкі часи перша допомога повинна бути надана дитині.
- Дитина повинна рости і виховуватися в любові і не експлуатуватися.
- Дитина повинна бути впевненою, що якості, які виховуються в ньому, послужать на користь людям.

На основі цього документа пізніше, в 1959 році ООН затвердила ще один документ, який свідчить про захист прав дитини.

Декларація прав дитини розширила це розуміння і продиктувала наступні умови для зростання і розвитку дітей:

- Дитина повинна бути захищена від експлуатації.
- У неї є право на освіту і користування всіма благами суспільства (під ними розуміння житло, їжа, одяг, тобто все необхідне для нормального життя).
- Дітям повинен бути забезпечений соціальний захист, а в родині любов і розуміння.
- Неповноцінна дитина має право навчатися і перебувати в спеціальній установі.
- Захист в цілому від будь-якої дискримінації і приниження.

Ще через 30 років цей документ був переглянутий і розширений. У 1989 році була прийнята конвенція, де був перелік усіх сучасних прав і свобод дітей. У документ були внесені інші добавки, які дозволили створити повний перелік прав дитини:

- має право на життя, громадянство;
- може вільно висловлювати свої думки;
- має право на гідний рівень життя і користування медициною;
- має право на особисте життя, збереження честі і репутації;
- має право на освіту;

- може дотримуватися власних поглядів і релігійний переконань.

Конвенція має 54 статті, які оголошують всі права дитини в світі. Конвенція є основним і для визначення прав дитини в Україні. Згідно з цим документом було визначено закінчення дитячого віку - 18 років, коли дитина отримувала всі права нарівні з дорослими. Конвенція є обов'язковою для виконання в усьому світі.

2. Сімейний кодекс

В Україні права дитини визначає і захищає Сімейний Кодекс, або Закон про неповнолітніх, в основі якого лежить конвенція. Як і конвенція ООН, він визначає межу дитячого віку - 18 років. Закон про захист прав неповнолітніх містить такі права дитини:

- на життя і виховання в сім'ї;
- захист своїх інтересів;
- ім'я, прізвище, по батькові;
- права власника;
- на висловлення своєї думки.

Закони про захист прав неповнолітніх постійно коригуються, в них вносяться нові правки і доповнення. У чому більш докладно складаються права неповнолітньої дитини в Україні? Ось короткий зміст закону, в основі якого лежить конвенція:

- Закон про захист прав неповнолітніх, що спирається на зміст Конституції України, закріплює за дітьми право мати власне ім'я, прізвище та по батькові. Їх вибирають при народженні батьки. Після досягнення повноліття дитина за бажанням може змінити свої ініціали.
- У сім'ї малюк має право на спілкування з родичами, на вихованні в любові і розумінні. Саме батьки і сім'я, як стверджує Закон про захист прав неповнолітніх, повинні подбати про те, щоб у дитини були належне медичне обслуговування, освіта, умови для проживання. Виховання повинно бути направлено на формування повноцінної особистості. З боку держави матеріальна підтримка дітей здійснюється за допомогою різних допомог і виплат батькам або опікунам.
- Якщо батьки не виконують своїх прямих обов'язків, згідно з Конституцією України вони можуть бути позбавлені батьківських прав. Закон про захист прав неповнолітніх при розлученні батьків залишає дитину з матір'ю, однак у дорослих дітей на суді може враховуватися думка, і часто за рішенням суду дитина залишається з тим з батьків, кого вона вибере. Так держава враховує право дітей мати свою думку.
- Закон про захист прав неповнолітніх в Україні називає батьків прямими представниками дитини в органах влади. Однак він сам може відстоювати свої права в разі, якщо визнаний дієздатним, тобто емансипованим.

- Закон про захист прав неповнолітніх в Україні, який базується на Конституції України, стверджує право дітей на власну думку і її вільне вираження. При вирішенні юридичного питання щодо дитини старше 10 років обов'язково враховується його думка. Згідно з Конституцією, у дітей є такі ж права, як у дорослих, проте юридично вони поки обмежені в своїх діях. Часткова кримінальна відповідальність настає вже в 14 років, повна - після 18 років.

3. Чи дотримуються права?

На жаль, дотримання сьогодні прав і свобод людини відповідно до Конституції не завжди можна спостерігати, особливо по відношенню до дітей. Хоча женецька конвенція ще давно закріпила право дітей на вільну думку і свободу від експлуатації, застосування дитячої праці, приниження і образи дітей багато в чому поки залишаються безкарними. Не завжди згідно з Конституцією враховується думка дитини у суді

Згідно з Конституцією України, за недотримання прав і свобод дітей передбачена юридична відповідальність, однак цей закон мало дотримується в Україні. Занадто тонка грань проходить між поданням про погані умови проживання та виховання і реальною ситуацією.

У США також діє конвенція про права дитини, в цій країні, як і в Україні, орієнтуються на удосконалювати документ 1924 року. Однак, на відміну від ситуації в Україні, там закон розуміється інакше.

Згідно з Конституцією США дитина може подати в суд на батьків за погане поводження або відсутність забезпечення належних умов. Натхненні своїми правами, діти починають шантажувати батьків і з будь-якого приводу звертаються до судових органів, після чого починаються тривалі розгляди.

Це крайність, за якою вже не варті права, прописані в Конституції. Така вседозволеність обертається бездумною поведінкою дітей, а офіційна влада йде у них на поводу.

Інша крайність, яка хоч і зустрічається в Україні, але в набагато меншому ступені і в основному в прихованій формі, - це експлуатація дитячої праці. Згідно з Конституцією України, вона заборонена. Однак у світі, незважаючи на те, що існує конвенція, дитяча праця продовжує експлуатуватися. Це норма для бідних африканських країн, де люди змушені заробляти на життя важкою працею.

В Україні також фіксуються випадки використання дитячої порнографії, примусу дітей до праці і навіть сексуального насильства. Однак, згідно з Конституцією України, такі вчинки строго караються законом.

Про дотримання закону про права неповнолітніх поки залишається тільки мріяти, в тому числі і в Україні. Звичайно, діти в нашій країні мають права на освіту, медичне обслуговування, але поступово всі сфери послуг стають

платними, і не всі батьки в Україні в змозі забезпечити малюкові гідне існування, хоча подарувати йому любов і розуміння вони зможуть завжди.